

OBRANA NA ŠIROKÉ FRONTĚ

Podplukovník Ladislav Jaček

V článku je na základě úvah i propočtů zdůvodňována nutnost rozlišovat normální obranu od obrany na široké frontě, tuto zvláštní bojovou činnost a její organizaci studovat a učit ji velitele, štáby a vojska. Je vysloven názor na charakteristiku normální obrany a obrany na široké frontě. Článek je příspěvkem k diskusi o tom, zda je nutné rozlišovat normální obranu od obrany na široké frontě.

V poslední době se stále častěji ozývají názory, že v současných podmínkách nelze již uznávat obranu na široké frontě jako zvláštnost. Tato myšlenka je zdůvodňována hlavně tím, že pro zabezpečení ochrany před zbraněmi hromadného ničení, v důsledku provádění útoku na samostatných směrech i menšími jednotkami a vzhledem ke značným manévrovacím schopnostem vojsk rozmisťujeme prapory prvního sledu — vytvářející šířku fronty — na úseku 3—5 km a ponecháváme mezi praporemi rajóny mezery (jejichž šířka je navrhována 1—2 km). Při těchto normách jsme schopni divizí bránit pásmo 16—24 km (při lineárním rozmístění až 28 km) široké za předpokladu, že v prvním sledu budou dva pluky, každý se dvěma prapory v dotyku s nepřítelem.

Na první pohled — zejména ve srovnání s dosavadním způsobem budování obrany a členění bojové sestavy — se skutečně zdá, že „normální“ obrana má charakteristické prvky obrany „na široké frontě“, a že je tudíž logicky správné uznávat jen jeden druh obrany a považovat obranu „na široké frontě“ za „normální“. Proto se navrhuje pojem „šíroké fronty“ škrtnout z našich slovníků a při studiu obranného boje a operace se jeho obsahem nezabývat.

Domnívám se však, že jde o zploštělý výklad, který nebere v úvahu všechny faktory a vychází pouze z taktického hodnocení situace. Zdá se, že se berou v úvahu především zvláštnosti operací v počátečním období války, které v posledních letech soustavně probíráme a které silně ovlivnily naše myšlení. Je pochopitelné, že v počátečním období války svazky prvního sledu budou muset bojovat na velmi širokých frontách v obraně, a to i na předpokládaných směrech útoku, a že vzhledem k úkolům, jež mají plnit, se zdá, jako by obrana na široké frontě nebyla zvláštností. Ovšem podmínky počátečního období války jsou specifické a v dalším průběhu ozbrojeného zápasu nebudou platit. A my jsme povinni studovat boj i operaci z hlediska jejich všeobecné platnosti.

Na základě současných podmínek, které jsou dány účinky zbraní hromadného ničení, na základě taktických zásad pravděpodobného protivníka a konečně podle množství a kvality našich prostředků musíme stanovit nové normy pro „normální“ obranu.

Podle získaných zkušeností ze cvičení americké armády útočí pětistá pěší divize zpravidla v pásmu 10—15 km širokém a jedno pěší bojové skupení, které může být zesíleno 18 až 30 tanky, bude útočit v šířce

asi 3—4 km. To znamená, že jedno pěší bojové skupení zhruba útočí na jeden náš motostřelecký prapor, neboť i v sestavě útočníka budou mezi útvary mezery.

Můžeme tedy vypočítat poměr sil na šířce obranného rajónu praporu, přičemž nebudeme brát v úvahu prostředky velitele pluku a vyšších a počty dělostřeleckých hlavních působících ve prospěch praporu. Motostřelecký prapor — při zvolené určité organizační struktuře — zesílený jednou četou plukovní protitankové baterie 85 mm a jednou četou tanků z tankového praporu pluku bude mít celkem 122 samopalů, 25 kulometů (včetně 3 tankových), 4 tarasnice, 18 pancéřovek, 5 kanónů a 6 bezzákluzových děl. V počtech se nekalkuluje s jednou střeleckou rotou, která je ve druhém sledu a jejíž prostředky nebudou působit před přední okraj prvního postavení. Prapor může za těchto předpokladů dosáhnout následujících hodnot:

Zbraň	Celkem kusů	š = 7 km	š = 6 km	š = 4 km
samopal	122	17,4	20,3	30,5
kulomet	25	3,5	4,1	6,2
PT zbraň	33	4,7	5,5	8,2
PT bez pancéřovek	15	2,1	2,6	3,7

(Při šířce 7 km je počítáno 5 km na praporeční rajón a 2 mezery po 1 km, při šířce 6 km — 4 km na prapor a 2 mezery po 1 km, při šířce 4 km — 3 km na prapor a 2 mezery po 0,5 km.)

Jestliže tedy pěší bojové skupení protivníka bude mít hustotu tanků 6—10 km na 1 km v prvním sledu, je počet protitankových prostředků v obraně dostatečný. Rovněž počty kulometů a samopalů jsou vyhovující vzhledem k počtům pěchoty nepřítele.

Bude-li obrněná divize útočit jedním bojovým skupením složeným z mechanizovaného a tankového praporu rovněž v šířce 3—4 km, může při celkovém počtu 72 tanků (tpr) dosáhnout hustoty asi 16 tanků na 1 km v prvním sledu. V tomto případě bude nutno protitankové prostředky motostřeleckého praporu soustředit na tankový směr a rozmístit je v uvedené šířce 3—4 km a jejich hustotu zvýšit přidělením celé tankové rot. Potom se zvýší hustota PT zbraní na 10 (bez pancéřovek na 5,5), což by mělo být dostatečné.

Při této kalkulaci se pochopitelně neberou v úvahu účinky atomových úderů nepřítele, protože bude-li část praporu prvního sledu vyražena, bude vždy možné a nutné provést manévry zbývající částí praporu a hlavně druhými sledy, přehradit vzniklé mezery a tyto potřebné hustoty vytvořit.

Z tohoto vcelku hrubého počtu je možno vyvodit důležitý závěr, že je hmožné považovat obranu motostřeleckého praporu na šířce 3—5 km za normální a že je možné volit mezi praporečními rajóny mezery, aniž budou podmínky normální obrany porušeny.

Jiná je však otázka, jak musí být tyto mezery velké. Podle Oper-I-1 článku 557 „rajóny obrany musí být zpravidla vzájemně v palebném styku“. Tato zásada, platná kdysi pro obranu na široké frontě — bez slůvka „zpravidla“ — musí být v soudobé normální obraně uplatněna. Takticko-technické možnosti našich zbraní, zejména jejich dostřel, nám to dovolují. Abychom však mohli být v palebném styku, musí být mezera oboustranně

pozorovatelná. A to je jedna z důležitých podmínek ovlivňujících šířku mezery mezi rajóny. Proto není správné tvrdit, že střední norma této mezery bude 1—2 km, neboť v našem terénu budeme jen s obtížemi hledat přední okraj obrany tak, aby sousední rajóny byly na takovou vzdálenost pozorovatelné a aby tím byla mezera palebně ovládána. Domnívám se, že bude daleko realističtější požadavek na průměrnou normu 0,5—1 km, ve výhodných podmínkách až 2 km. Ani po zavedení a využití automatických dálkově ovládaných zbraní nebude situace lepší, protože i tak musí mít vzdálený střelec pozorovací podmínky. Vypĺňovat nepřehledné mezery slabšími hlídkami se nezdá být nejvhodnějším řešením, protože by tak docházelo k dalšímu rozptylování už tak řídké sestavy, nehledě na potíže ve velení, které by tím vznikly.

Volba šířky mezery je v neposlední řadě dána i protiatomovou ochranou praporů prvního sledu. Připustíme-li atomové napadení těchto praporů před nepřátelským útokem, bude možno počítat s ekvivalentní hodnotou atomového granátu 2 KT, neboť protivník musí zachovat bezpečnostní vzdálenost pro svá vlastní vojska. V tomto případě poloměr umlčovací účinků při vzdušném výbuchu na živou sílu v zákopech je 800 m, v pohotovostních úkrytech 300 m. Budou-li vojáci jen v zákopech (což je ovšem minimum!), pak při vzdálenosti rajónů praporu 500—1000 m a při úderu na krajní rotní rajón jednoho z nich bude sousední rajón buď zasažen velmi nepatrně, nebo vůbec ne. Bude-li živá síla v pohotovostních úkrytech, pak při úderu mezi tyto rajóny nebude prakticky zasažen ani jeden. I z tohoto hlediska jsou tedy při vybudované obraně vzdálenosti 0,5—1 km mezi rajóny obrany dostatečné.

Pokusil jsem se načrtnout některé požadavky na obranu v normálních podmínkách. Je však možné, aby všechny divize prvního sledu mohly být rozmístěny podle těchto zásad? Domnívám se, že nikoli. Podmínky použití atomových zbraní nás nutí vytvářet daleko hlubší sestavu, než tomu bylo ve druhé světové válce, a to nejen z hlediska taktického, ale i z hlediska operačního a strategického. Důsledkem toho bude menší počet divizí v prvním sledu.

To znamená, že v úsecích předpokládaných směrů útoku budou svazky rozmístěny ve shora uvedených normálních šířkách obrany, zatím co v zalesněných, horských, bažinatých úsecích, za řekou, v rybníčnatém terénu — a prostě všude tam, kde to z hlediska terénu, možností nepřítele a zámyslu velitele bude možné, budou svazky v obraně na široké frontě.

Tento druh obrany budou zaujímat i divize prvního sledu v hlavním pásmu obrany, bude-li obrana budována s těžištěm na druhém obranném pásmu. Rovněž svazky zabezpečující zasazení úderného uskupení armády mohou být v obraně na široké frontě.

Jak bude tato obrana vypadat? Může mít dvojí charakter. Buď zachováme zásady budování praporečnických rajónů a mezer mezi nimi jako v normální obraně, avšak na úkor druhého sledu zvětšíme počet praporů v dotyku na šest až sedm — a tím i šířku pásma obrany divize na 40—48 km, nebo je možno volit systém rotních ohnisek obrany, na pasívních úsecích na sobě i palebně nezávislých, a tím dosáhnout až 60 km šířky pásma. Obrana praporu bude v tomto případě organizována na šířce 6—10 km i více.

Čím je tedy obrana na široké frontě z hlediska divize charakterizována? Bude dána kilometrází prvního zákopu v pásmu obrany, počtem praporů prvního sledu, slabým druhým sledem — lépe řečeno tím, že druhý sled nebude vytvořen vůbec — a velmi malou hustotou podpůrných a zabezpečujících jednotek a prostředků, zejména dělostřeleckých, tankových a železničních. Při tom zásadou musí zůstat vytváření pohyblivých a silných záloh, schopných okamžitého zásahu na nebezpečném směru.

Je tedy možno vyvodit další závěr, že organizace obrany v takovémto případě bude nutně mít své zvláštnosti z hlediska bojové sestavy, budování, zabezpečení, velení atd. Tento druh obrany je bezpodmínečně nutno studovat právě se zřetelem na tyto zvláštnosti, a proto je možno právem i nadále hovořit „o obraně na široké frontě“, tento pojem ponechat a způsob její organizace a vedení obranného boje v těchto podmínkách studovat.

I když prapor zůstává základem obrany i z hlediska armádní obranné operace, nemůže skutečnost, že jej nyní rozmisťujeme na poměrně širší frontě a že z hlediska velitele praporu se zdá, že normální rajón se rovná rajónu na frontě široké, ovlivnit operačně taktické hledisko.

Nakonec je možno vyvodit tyto závěry:

1. Obranu divize je možno pokládat za normální při šířce 16—24 km, obranu pluku při šířce 8—12 km, obranu praporu při šířce 3—5 km. Mezi prapory je třeba volit mezery 0,5—1 km, ve zvlášť výhodných podmínkách až 2 km, přičemž sousední rajóny musí být ve vzájemném palebném styku.

2. Termín „obrana na široké frontě“ je nutno zachovat; zvláštnosti této obrany je třeba studovat.

3. Za obranu na široké frontě je možno pokládat u divize obranu při šířce 30—60 km, u pluku 14—20 km, u praporu 6—10 km (podle konkrétní situace mohou být maximální normy ještě zvýšeny), přičemž rajóny budou zpravidla ve vzájemném palebném styku (není to však bezpodmínečně nutné).

4. Charakter obrany divize je třeba posuzovat nejen z hlediska šířky pásma, ale i se zřetelem na hodnotu jejího druhého sledu. Divizi, která má v obraně bojovou sestavu v jednom sledu a má vyčleněnu pouze vševojskovou zálohu, je třeba pokládat za divizi v obraně na široké frontě.

Prameny:

Oper-I-1 Polní řád a všeobecný doplněk.

Záznam diskuse na velitelském shromáždění MNO 1958.